

TABORJENJE »BREZ« ODPADKA

Ko smo v jeseni 2016 prebirali besede papeža Frančiška v njegovi okrožnici *Laudato si'*, smo se še enkrat vprašali, če skavti resnično naredimo kar največ lahko za ohranjanje našega stvarstva in ekološko ozaveščenost mladih in starih, za ohranjanje odnosov in krepitev medsebojnega razumevanja ter za dobrobit prihodnjih generacij, razumsko potrošnje in odgovorno ravnanje s stvarmi in hrano. V vseh teh prizadevanjih se skrivajo procesi, ki ustvarjajo odpadke – takšne in drugačne. In zgodila se je ideja, da poskusimo na letošnjih poletnih taborih spodbuditi skavte in narediti vsaj en korak več kot ponavadi k zmanjšanju našega slabega odtisa v naravi – to je odpadka.

Barbara Tehovnik, *Družabna srna,*
Brezovica 1

Fotografije: Arhiv ZSKSS



1. Najboljši in prvi pristop je ZMANJŠEVANJE količine odpadkov in ZNIŽEVANJE porabe materialov, ki se PREhitro spremenijo v (ne)koristne odpadke. Enostavneje povedano – ravnamo tako, da sploh ne ustvarjamo odpadkov. Verjeli ali ne, da se – tudi na taboru.

- ▶ Že pri načrtovanju tabora se trudimo zmanjševati, zavračati, ne potrebovati... Zmanjšujemo količino uporabljenega novega papirja, pripravimo si **kupček**

»šmir« papirja za kakšne hitre skice, zapiske, načrte.

- ▶ Pred in na taboru hrano nakupujemo tako, da pride zraven čim manj smeti/embalaže – **brez pakiranja**, v večjih pakiranjih (1 liter jogurta namesto 7x150ml), v svojo stekleno/platneno/kartonasto posodo, pri kmetu/peku/mlinarju/na tržnici v svojo lastno embalažo. **Zavračamo plastične vrečke!**
- ▶ **Kupimo raje malce manj, kot preveč.** Prihranek kompenziramo z morda nekoliko dražje kupljeno domačo hrano. Slednje velja tudi za material. Na taboru bomo zagotovo bolj skrbno ravnali z vrvjo, ki jo imamo meter premalo, kot pa z neskončnim kolutom. Uporabljamo menažke in posodje, ki ga umivamo, in ne kupujemo plastičnih pripomočkov.
- ▶ Dvakrat premislimo, preden se vsak od voditeljev usede v svoj avto – vsaj malce se potrudimo optimizirati prevoze in k temu spodbujamo tudi ostale skavte. Odhode v trgovino skrbno načrtujemo, da se ne bo potrebno še enkrat voziti po pozabljeno. **Tudi izpuhi so odpadki** za naravo, zato se ga trudimo ne odmetavati brez premisleka.
- ▶ Kadar je mogoče, se vprašamo: **»Ali ta odpadki res nujno potrebujemo?«**
- ▶ Nepotrebno **embalažo vidimo »kot smet«** že v trgovini in je ne prinašamo domov oz. v naravo na taborjenje. Izberemo drugo pot, da pridemo do zelenega izdelka. Sama se večkrat pohecem s svojima fantoma, da gremo kupit makarone brez smeti ☺.
- ▶ Tu nam lahko zelo pomagajo tudi **starši in sorodniki**. Dogovorite se, da pred taborom prinesejo kakšen kozarec marmelade, kompota ali domačih vložnih kumaric in morda košarico domačega krompirja ali bučk, ki bi doma mogoče bili preveč in zgnili, medtem ko



bi mi kupovali za ista usta v trgovini. In še bolj pomembno – na dan odprtih vrat – recite staršem, naj ne prinašajo v tabor na primer štrudla zavitega v tri folije in za vsak slučaj še v četrto, temveč naj ga prinesejo v kartonasti škatli za čevlje, v serveti ali pa v svoji posodi, ki jo potem odnesejo nazaj domov.



2. Drugi način je **SPODBUJANJE KROŽENJA NARAVNIH VIROV**, kar pomeni, da voditelji in vsi skavti na taboru raje izbirajo in kupujejo naravne materiale in »prijazne« materiale, ki se jih da bodisi ponovno uporabiti ali pa brez škode odstraniti. Uporabljamo materiale, ki ohranjajo dodano vrednost kolikor dolgo je to le mogoče. Kupujemo take zadeve, da tudi potem, ko ni več uporabno, ko se porabi/uniči, ostane material uporaben in zaokroži. Tako na hitro bi si skavti lahko zapomnili tale drugi pristop kot »izogibajmo se plastiki in nevarnim/nevidnimstrupom« in je to to.

- ▶ Steklo, jeklo, les, kovina.
- ▶ Papir, karton, konoplja (vrv), tekstil brez nevarnih kemikalij (platnene vrečke, servieti ...), biorazgradljiva in okolju prijazna čistila ...
- ▶ Raje kupimo testenine **v kartonu** kot v plastični vrečki, paradižnikovo mezgo **v steklenem kozarcu** kot v tubi.
- ▶ Uporabljamo bio-razgradljiva oz. **naravna čistila in pripomočke za osebno nego**. Pri tem ti lahko pomaga knjižica receptov za taborjenje in dom, ki smo jo pripravili skavti v letu 2016 »Domače in naravno«.
- ▶ Pri kupovanju snovi v embalaži se vprašamo »**koliko časa/kolikokrat** bomo tole embalažo imeli in uporabljali« - izberi tisto, ki jo boš lahko dlje časa oziroma večkrat uporabljal.

- ▶ Koristen namig: **pločevinke bolj krožijo kot plastenke!** Raje v konzervi kupite, če ni drugačne izbire.
- ▶ Pri potovalnem taboru pretehtamo, **kaj je najbolj optimalno**, in se odločimo tako, da bomo zadovoljni, saj verjetno ni najbolj smiselno, da v nahrbtniku prenašamo 10 steklenic mleka in 3 litre vložene pese. Pomislimo morda na mleko v prahu ali pa vložimo nekaj več truda v spoznavanje kmetov in domačinov na naši poti.



3. Kot tretje pride na vrsto pristop, ki mu rečemo **PONOVDNA UPORABA**. Tu si bomo privoščili izpostaviti finančni vidik »taborjenja brez odpadka«, saj z vsemi spodaj naštetimi nasveti prihranite kar nekaj evrov. V pripravi na enega od poletnih taborov smo namreč že naleteli na očitke, da je dražje kupovati ekološka čistila in hrano v gajbicah kot pa slabe detergente in pakirana jabolka za nekaj centov v mega trgovskem centru na Rudniku. Sicer s slovenskih skavtskih taborov zaenkrat še nimamo ustreznih podatkov in analiz za primerjavo, toda upam si trditi, da, če upoštevate na vašem taboru vsaj polovico od vseh v tem članku naštetih nasvetov, prihranite ne le na dolgi rok, temveč tudi na kratek.

- ▶ Povprašamo naokrog in si stvari, ki jih bomo potrebovali na taboru, **sposodimo**. Še posebej, če gre za stvar, ki jo najverjetneje po taboru ne bomo več potrebovali. (Tudi knjižice – raje knjižnica, kot trgovina).
- ▶ Pospravimo zaprašene police in iz predalov potegnimo kakšne **pozabljene zaprašene** izdelke, materiale, ki jih lahko vstavimo v program, ali pa naredimo kakšno dobro foro iz njih pri veliki igri.
- ▶ **Stare koščke** voščenk (**pol prazne** tube temper) spoštujemo, se jih ne sramujemo in jih ponosno ponudimo skavtom za

ustvarjanje. Če zmanjka vijolične, se nasmejemo in NE odhitimo takoj v najbližji trgovski center po cel paket novih.

- ▶ Koščke vrvi shranimo, jih po potrebi **združimo** (na primer z ribiškim vozlom) in ponovno uporabimo za izdelavo oglasne deske ali oltarja.
- ▶ Kupujemo **na rinfuzo** ali **refil** (začimbe, čistila, testenine, kavo, milo ...), v trgovine **prihajamo s svojo že uporabljeno embalažo** (jajca, kruh, sadje, zelenjava ...).
- ▶ **Star kruh** rešimo, preden splesni, in ga prijateljsko posušimo za drobtine ali pa si zvečer na preverbi pripravimo kruhove šnite. Izkušeni tehnični voditelji na taborih bodo zagotovo izkoristili star kruh za »masterchefovske« kruhove cmoke ob koncu tabora.
- ▶ **Plastenke**, če so že prišle v naše roke, lahko ponovno uporabimo na tisoč in en način tudi v naravi – lij si lahko naredimo, narežemo zelo močno vrv, uporabimo kot kalupe za izdelke, keglje pri balinanju, prenašanje vode, shranjevanje ... najbolje, da se pred taborom za kakšno uro usedete za računalnik in odprete Youtube ali Pinterest, kjer je neskončno morje idej. Pri tem pa POZOR – ne kupujte plastenk zgolj zato, ker bi želeli te ideje preizkusiti!



4. RECIKLIRANJE IN KOMPOSTIRANJE.

Večina današnje embalaže je narejene iz sintetičnih materialov, ki za razgradnjo potrebujejo ogromno časa, kar zelo obremenuje okolje. Tej embalaži lahko pri njenem življenjskem popotovanju pokažemo kakšno bližnjico ali dve in s tem podarimo naravi vsaj droben nasmešek. Zakaj? Z recikliranjem

zmanjšujemo število odlagališč. Proizvodnja iz recikliranih materialov porabi manj energije kot iz surovih. S predelavo recikliranih materialov ohranjamo naravne vire.

- ▶ Pred taborom se v občini, kjer boste gostovali, **dobro pozanimajte o pravih ravnanja z odpadki in sistemu ločevanja**, saj je situacija taka, da ima vsaka občina/komunala kaj drugače dogovorjeno/urejeno. Vprašajte domačina, pokličite na komunalno, zahtevajte kakšen seznam/informacije preko e-pošte.
- ▶ Na taboru je le večja skoncentrirana masa ljudi in programa in posledično tudi večja verjetnost večjih količin odpadkov. Da **ne obremenjujemo preko mere ekotokov v naselju**, bi bilo pravično, da se poskusimo dogovoriti s komunalno, kam se odvaža vreče s papirjem, embalažo, steklom. Včasih je celo možno, da za malce večji tabor komunala dostavi lastne kante na dogovorjeno mesto za omejen čas trajanja tabora.
- ▶ Pred taborom ni slabo malce obnoviti **simbolov za recikliranje in oznak**, ki jih proizvajalci natisnejo na izdelke/embalažo. Več o tem si preberi v novem skavtskem priročniku Bodi pripravljen.

Kompostiranje je vračanje hranljivih snovi nazaj naravi. S pridelavo humusa na pravilno pripravljenem kompostniku (več v priročniku Bodi pripravljen) vračamo zemlji, kar je iz nje zraslo. Ironično je, da gospodinjstva danes dejansko kupujejo gnojila, medtem ko si dajejo delo z odmetavanjem bio-odpadkov v zelene kante, namesto da bi iz odpadkov izdelovala svoje »zastoj« gnojilo. Nekaj zanimivih izpostavljenih odpadkov za kompost – NE/DA

- ▶ Zanimivi NE-ji > meso in kosti, ker privablja živali, pepel iz ognja, žvečilni gumiji, kuhan riž – ker baje privablja neželene bakterije, ...
- ▶ Zanimivi DA-ji > na koščke natrgano škatlo za jajca, karton za kosmiče, robčki za nos, papirnate brisačke, urin zdravega človeka (bo zvišal temperaturo v kompostniku in uničil patogene bakterije ter ostale nezaželene organizme) ...

»Globalno učenje« je program, s katerim skavti podpiramo proces vzgoje k bolj odgovornemu državljanstvu na lokalni in globalni ravni. Izpostavlja načelo povezanosti vsega in vseh ter uvaja treninge namernega kritičnega in kreativnega razmišljanja. Skavtjinje in skavti s pomočjo globalnega učenja naravnava svoj življenjski stil in navade v smer prispevanja k večji družbeni pravičnosti in trajnostnosti.



5. Čisto nazadnje pa pride delo z odpadki, kot ga vsi poznamo. ODGOVORNO ODLAGANJE ali na drug način povedano ločeno zbiranje odpadkov. Včasih se zgodi, da na taboru nekoga zadolžimo za to opravilo in postane v roku dveh tednov že pravi eko-informator za vse ostale. Saj smo se že vsi znašli v situaciji, ko smo spraševali »ej, kam gre pa tole?« Najpogostejši način tako v mestih in doma kot tudi na taboru je ločevanje

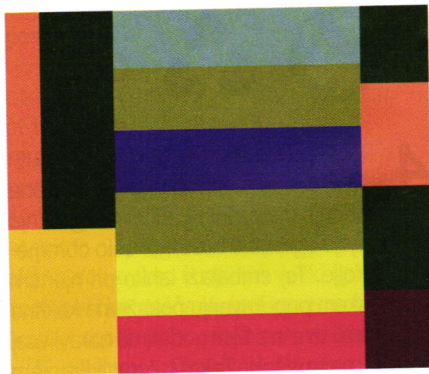
- ▶ papirja,
- ▶ stekla,
- ▶ plastične embalaže in
- ▶ vsega ostalega.
- ▶ V Sloveniji smo se navadili tudi lepo ločevati bio odpadke. Nekateri skavti na taborjenju uredijo kompost, kot že omenjeno v prejšnjem pristopu, ali pa vsaj izkopljejo jamo za organske odpadke.

Toda, pri taborjenju brez odpadka poskušamo narediti vsaj še en korak naprej oziroma toliko korakov naprej, da boste vsi sovoditelji in skavti »še vedno za«. In tu se skriva tudi bistvo tega članka in skrita želja za prihajajoče poletne taborje. Da vsi skupaj naredimo nekaj korakov proti točki, kjer koš za »ostalo« skoraj da ne obstaja. Ti koraki so lahko taki, da ločujemo še

- ▶ tekstil,
- ▶ nevarne snovi (določena pršila, čistila, olja, laki, škropila, čistila, termometri),
- ▶ zdravila,
- ▶ keramika,
- ▶ kovine in železo,
- ▶ elektroniko,
- ▶ plastične zamaške,
- ▶ plinske jeklenke,
- ▶ pri bio odpadkih damo na poseben kup še hrano za živino na bližnji kmetiji ipd.



Zavedajmo se, da odpadki niso samo tisto, kar vidimo v koših za smeti na eko-otoku. Odpadke ustvarjamo tudi z elektriko, z izpušnimi plini, stran mečemo čas, zapravljamo dragocene med-človeške odnose ipd., kot so nekatere skavtske skupine že preverile v svojih »akcijah v globalno smer«. O teh »odpadkih« ob kakšni drugi priložnosti. Do takrat pa – zapomnimo si: vsakič, ko stopimo v trgovino in izberemo izdelek iz police – damo tistemu izdelovalcu podporo, spodbudo, da nadaljuje proizvodnjo in svoj glas. Na nek način postanemo volivci z zelo veliko volilno močjo. Močjo, ki se jo na žalost ne zavedamo, saj je čas tak, da gledamo bolj v denarnice kot na police. Tisti izdelek, ki ga izvolimo, ima več možnosti, da ga bo jutri še enkrat več na polici, da bo še bolj kričal ljudem v oči. To je lahko super ali pa grozno, saj vidimo, da je vedno več naravi neprijaznih materialov, izdelkov in hrane, zapakiranih v dve plasti plastike. Torej? Kaj bomo že v štartu napakirali v nahrbtnike in prtljajnike – koliko smeti? Česa bi raje več videli na trgovinskih policah? Kateremu proizvajalcu bomo raje »podarili« svoj evro? Za koga konkretno bomo »volili« v trgovinah, ko bomo masovno zapravljali skavtski denar za naše poletne taborje?



Skavtjinje in skavti
razmišljamo
globalno!



Projekt je financiran s strani Evropske unije v okviru programa za odgovorno porabo in vodenje podjetij. Ne izključuje odgovornosti podjetij.